

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten (SOU 2024:25)

(S2024/00953)

Utifrån de utgångspunkter Försäkringskassan har att beakta, har myndigheten följande synpunkter på förslagen i betänkandet.

9.7 Olovliga verksamheter ska kunna förbjudas

Enligt bestämmelserna om assistansersättning betalas ersättning inte ut för assistans som har utförts i en yrkesmässig enskild verksamhet utan tillstånd enligt 23 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Det finns dock två undantag från den principen. Assistansersättning ska ändå betalas ut om verksamheten har haft tillstånd under avtalstiden och assistansen har utförts senast två veckor efter den dag då den försäkrade underrättades om att tillståndet har upphört att gälla, eller om det finns särskilda skäl. Huvudregeln och undantagen framgår av 51 kap. 16 b § SFB. Syftet med undantagen är att den assistansberättigade inte ska drabbas av allvarliga negativa konsekvenser om verksamheten förlorar sitt tillstånd eller om det framkommer att verksamheten borde ha tillstånd, men inte har det (se prop. 2020/21:205 s. 18-22). Undantagen innebär att anordnaren förväntas fortsätta bedriva assistans efter att ett tillstånd upphört att gälla eller att det framkommit att verksamheten kräver tillstånd. Samtidigt är det inte tillåtet att bedriva assistans utan tillstånd. Denna motsägelse mellan bestämmelserna diskuterades i propositionen Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd, och regeringen angav då att den avsåg återkomma i frågan snarast möjligt (se prop. 2020/21:205 s. 23). Motsägelsen förstärks ytterligare om Inspektionen för vård och omsorg (IVO) med stöd av de nu föreslagna bestämmelserna förbjuder verksamheten. Förslagen i betänkandet innebär därför att en ändring i socialförsäkringsbalken blir än mer påkallad.

9.9 Tillstånd ska kunna återkallas för vilande verksamheter

IVO underrättar Försäkringskassan om återkallade tillstånd manuellt. Eftersom Försäkringskassan som huvudregel inte får betala ut assistansersättning för assistans som utförs av en anordnare utan tillstånd är vi beroende av information från IVO om anordnares tillstånd. Med befintlig manuell hantering och de brister i befintligt regelverk som finns (till exempel omfattas inte upphörda tillstånd av IVOs underrättelseskyldighet) finns en risk för att utbetalning sker för assistans som utförs av en anordnare utan tillstånd. För att säkra att Försäkringskassan har fullständig information om anordnares tillstånd vid varje utbetalningstillfälle behöver Försäkringskassan få ändrade uppgifter om tillstånd för anordnare av personlig assistans genom automatiserat elektroniskt utlämnande från IVO. Om IVO kommer att återkalla tillstånd i högre utsträckning blir behovet av automatiserad informationsöverföring större. För att Försäkringskassan automatiserat ska kunna ta emot uppgifter om förändringar i tillstånd elektroniskt krävs IT-utveckling och att lagstiftningen möjliggör informationsutbyte.

Försäkringskassan uppskattar kostnaden för vår del av IT-utvecklingen till cirka 1,5 mkr samt vår del av förvaltningskostnaden för IT-systemet till cirka 200 000 kr per år. Kostnaden kan dock komma att variera, bland annat beroende på den slutliga utformningen av lösningen. Försäkringskassan konstaterar att myndigheten befinner sig i ett ansträngt ekonomiskt läge där det saknas ekonomisk täckning för redan befintliga arbetsuppgifter. Det är inte möjligt för myndigheten att hantera några nya eller utökade uppgifter eller utgifter utan att ytterligare medel tillförs myndigheten.

10.5.2 Utökad anmälningsskyldighet i två avseenden

Försäkringskassan har en motsvarande anmälningsskyldighet till IVO som regleras i 110 kap. 42 a § socialförsäkringsbalken. Genom att kommuner ges skyldighet att anmäla även om allvarliga brister i utförandet av verksamheten uppmärksammas kommer kommunernas anmälningsskyldighet regleras på ett annorlunda sätt än Försäkringskassans. I utredningen saknas överväganden kring om en sådan skillnad är motiverad.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande rättschef Ingrid Utne och rättslig expert Saga Henriksdotter, den senare som föredragande.

Ingrid Utne

Saga Henriksdotter